

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Педагогічний факультет

Кафедра початкової освіти та освітніх інновацій

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА: ЗАРУБІЖНІ ПРАКТИКИ**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма АЗ Початкова освіта

Спеціальність А 3 Початкова освіта

Галузь знань А Освіта

Затверджено на засіданні кафедри
початкової освіти та освітніх інновацій
Протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Інклюзивна освіта: зарубіжні практики
Викладач (-і)	доц. Матвеева Н.О.
Контактний телефон викладача	
E-mail викладача	nataliia.matveieva@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<u>Предметом</u> вивчення навчальної дисципліни є зарубіжний досвід становлення та розвитку інклюзивної освіти. Курс передбачає вивчення історії становлення та розвитку інклюзії у низці країн, опрацювання нормативно-правової їх бази; вивчення, узагальнення досвіду щодо впровадження інклюзивного навчання (професійної підготовки кадрів, методів навчання та виховання учнів, організації психолого-педагогічного, корекційно-розвиткового супроводу здобувачів з різними нозологіями, улаштування тісної співпраці та взаємодії з сім'ями здобувачів, видів адаптації та модифікації тощо); формування та розвиток необхідних умінь, навичок професійної діяльності з учнями з особливими освітніми потребами.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<u>Метою</u> вивчення навчальної дисципліни є підготовка майбутніх фахівців до навчально-виховної діяльності з учнями з особливими освітніми потребами; ознайомлення їх зі світовим досвідом включення дітей з особливими освітніми потребами у навчально-виховний процес масових закладів освіти, сучасними тенденціями та моделями інклюзивного навчання; розвиток здатності розв'язувати складні спеціалізовані завдання й вирішувати проблеми у професійно-педагогічній діяльності. <u>Основними цілями</u> вивчення дисципліни є: ознайомлення з досвідом зарубіжних країн щодо включення осіб з особливими освітніми потребами на навчання у масові заклади освіти, специфікою впровадження сучасних стратегій та базових моделей інклюзивного навчання, нормативно-правовою базою інклюзивної освіти в європейських країнах й передовим досвідом та формування на цій основі базових компетентностей майбутніх педагогів.	
4. Програмні компетентності та результати навчання	

Загальні компетентності:

ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-5. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-7. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

ЗК-9. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Фахові компетентності:

СК-2. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, використовувати відкриті ресурси, інформаційно-комунікаційні та цифрові технології, оперувати ними в професійній діяльності.

СК-6. Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій.

СК-8. Здатність до збору, інтерпретації та застосування даних у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності до формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

СК-10. Здатність до професійно-педагогічної діяльності в інклюзивному середовищі з різними категоріями дітей з особливими освітніми потребами.

СК-12. Здатність доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та аргументувати їх на засадах партнерської взаємодії в умовах початкової школи.

СК-14. Здатність здійснювати професійну діяльність в умовах регіонального освітнього середовища.

Програмові результати:

ПР-03 Критично оцінювати достовірність та надійність інформаційних джерел, дотримуватися юридичних і етичних вимог щодо використання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у перебігу педагогічної діяльності в початковій школі.

ПР-06 Інтегрувати та використовувати академічні предметні знання як основу змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти (мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної) та трансформувати їх у різні форми.

ПР-11 Збирати, інтерпретувати та застосовувати дані у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності.

ПР-12 астосовувати методи та прийоми навчання, інновації, міжпредметні зв'язки та інтегрувати зміст різних освітніх галузей в стандартних і нестандартних ситуаціях професійної діяльності в початковій школі, оцінювати результативність їх застосування.

ПР-14 Забезпечувати індивідуальний і диференційований розвиток здобувачів початкової освіти з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей.

ПР-18 Використовувати особливості регіонального освітнього середовища для ефективного навчання і виховання учнів початкової школи.

ПР-19 Знати основи запобігання корупції, суспільної та академічної доброчесності на рівні, необхідному для формування нетерпимості до корупції та проявів недоброчесної поведінки серед здобувачів освіти та вміти застосовувати їх в професійній діяльності.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття		Загальна кількість годин		
Лекції		12		
семінарські заняття / практичні / лабораторні		18		
самостійна робота		60		
Ознаки навчальної дисципліни				
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий	
7	013 Початкова освіта	4	Вибірковий	
Тематика навчальної дисципліни				
Тема		кількість год.		
		Лекції	Заняття	сам. роб.
Тема 1. Інтегрована освіта як модель соціального устрою		2	4	10
Тема 2. Інтегроване та інклюзивне навчання в Італії		2	4	10
Тема 3. Освітні реформи Бельгії, Голландії та Австрії щодо інклюзивної освіти осіб з особливими потребами		2	2	10
Тема 4. Шведська модель інклюзивної освіти: стратегії впровадження. Організація психолого-педагогічного супроводу осіб з особливими потребами у навчальному закладі (досвід Німеччини)		2	2	10
Тема 5. Інтегрована освіта у США та Канаді: основні напрями та принципи організації		2	4	10
Тема 6. Досвід впровадження інклюзивної освіти в країнах ближнього зарубіжжя (Польща, Чехія, Словаччина)		2	2	10
ЗАГ.:		12	18	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни				
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Вид контролю – залік. Максимальна оцінка – 100 балів. Участь в роботі впродовж семестру – 50 балів (оцінки за практичні заняття – 30 балів, за самостійну роботу – 10 балів, індивідуальне завдання – 10 балів) залік – 50 балів.			

Вимоги до письмових робіт	Вид роботи – індивідуальне завдання (10 б.). Структура ІЗ: ■ теоретичний матеріал (опис проблеми у світлі опрацьованої наукової літератури) – 5 б.; ■ наочний матеріал (підбір додаткового матеріалу, що підтверджує істинність означеної проблеми, а саме: статистичні дані, відео- та презентаційні матеріали, схеми, графіки, діаграми) - 3 б.; ■ власні висновки та узагальнення – 2 б. Терміни написання: для студентів денної форми навчання – у процесі підготовки до практичних занять, на підсумковому етапі; заочної – за 10 днів до завершення сесії. Вимоги до оформлення: для студентів денної форми – у друкованому та (або) електронному вигляді; заочної – у друкованому вигляді та (або) електронний варіант
Семінарські заняття	Оцінюються у 30 балів
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання 60-70% практичних завдань репродуктивного та частково-пошукового рівнів, 5-10% - виконання творчих завдань
Підсумковий контроль	Форма контролю - залік; Форма здачі (комбінована: усна відповідь, виконані практичні, індивідуальні завдання). Усна відповідь – 30 б. Виконані письмові завдання – 20 б. (10 – ІЗ, 10 б. – практичні завдання)

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи:

Виконання письмових робіт у процесі вивчення дисципліни є обов'язковим для всіх студентів.

Академічна доброчесність:

Викладання навчальної дисципліни та взаємодія із здобувачем освіти ґрунтуються на основі положень нормативно-правових документів та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів освіти та науково-педагогічних працівників: «Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» <http://surl.li/vystzz>; «Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» <http://surl.li/fhjkjz>; «Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>.

Відвідування занять

Студент повинен відвідувати практичні заняття, ретельно готуватися до них та виконувати усі завдання, в іншому випадку йому слід відпрацювати пропущені теми, а також виконати супровідні вправи та завдання різного рівня. Лекційні курси, додаткові ресурси для засвоєння змісту курсу є доступними на сайті дистанційної освіти.

Порядок та організація контролю знань здобувачів вищої освіти визначаються «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <http://surl.li/omcveh>. Пропуски практичних занять відпрацьовуються. Здобувач вищої освіти зобов'язаний відпрацювати

пропущене заняття відповідно до «Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 309 від 19 травня 2023 р.). <https://cutt.ly/YeXSdIpV>

Завершальним етапом відпрацювання пропущеного практичного заняття є складання студентом тестів із теми. За умови пропуску та не відпрацювання більше 50% занять, студент не буде допущений до складання заліку

Неформальна освіта:

Студенти можуть проходити онлайн-курси на різних освітніх платформах (Prometeus, EdEra тощо), що дотичні до навчальної дисципліни та відповідно отримувати додаткові бали (5 б.) під час підведення підсумків навчальної діяльності «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://cutt.ly/QeXSxE0n>

8. Рекомендована література

1. Арендарук А.О. Досвід впровадження інтеграції та інклюзивної освіти в Україні та за кордоном. *Науковий часопис: Корекційна педагогіка*. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/7539/1/Arendaruk.pdf>
2. Аріщенко А.С. Стан розробленості проблеми інклюзивного навчання в Україні та США. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Вип. 47 (100). 2016. С. 56-63. URL: <http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2016/47/9.pdf>
3. Бойченко М.А. Особливості надання педагогічної підтримки двічі винятковим учням у США, Канаді та Великій Британії. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. № 11. 2017. С. 54-59.
4. Ванян А. Огляд інклюзивного навчання за рубежом. URL: <http://turrion.net/default.asp?src=library&id=001>.
5. Інклюзивна освіта. Досвід Німеччини. URL: <https://nus.org.ua/articles/inklyuzyvna-osvita-dosvid-nimechchyny/>
6. Діденко В. Не інклюзивні, а звичайні класи. Як працює інклюзивна освіта у Норвегії та Швеції. URL: <https://bit.ly/2WQ4j89>
7. Інклюзія – виклики та перспективи. Натхнення з Чехії/Кол. авт.: Л. Гулова, Р. Шіп, М. Куровські, Ф. Трапл, М. Седлакова, Д. Денглерова, З. Вагнерова. Прага, 2018. 120 с. URL: https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2019/03/amocz_inkluze_ua_2018.pdf
8. Ірина Нестайко, Надія Сеньовська. Інклюзивна освіта в Польщі. 2022. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/27201/1/Nesrauko.pdf>
9. Інклюзивність вищої освіти Словаччини. Шилонова В., Кляйн В. Гладуш В. *Актуальні питання корекційної освіти*. Вип. 17. 2021. URL: <https://aqce.com.ua/download/publications/659/627.pdf/>
10. Кляйн В., Шилонова В., Гладуш В.А. Технологія раннього втручання в інклюзивному дошкільному закладі освіти Словаччини: досвід, перспективи. *Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі*. Суми, 2019. С. 17-23.
11. Кляйн В., Шилонова В., Гладуш В.А. Індивідуальний підхід у забезпеченні психолого-педагогічного супроводу інклюзивного навчання в школах

- Словаччини: досвід, перспективи. Київ: ТОВ «Альфа-ПІК», 2020. С. 23-35. URL: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/49227>
12. Колупасєва А.А. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навч.-метод. посібн./ А. А. Колупасєва, О.М. Таранченко. Харків: Вид-во «Ранок», 2019. 304 с. URL: <http://surl.li/asjfh1>
 13. Концепція розвитку інклюзивної освіти. Наказ МОН від 01.10.2010 р. № 912. <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-kontseptsii-rozvitku-inklyuzivnogo-navchannya>
 14. Кравець Н. Впровадження інклюзивного навчання в зарубіжних країнах. *Наукові записки Тернопільського НПУ імені Володимира Гнатюка*. Серія: Педагогіка, № 2. 2018. С.139-146. URL: <https://doi.org/10.25128/2415-3605.18.2.19>
 15. Казачінер О.С. Інклюзивна освіта в англomовних країнах. Харків: Основа. 2018. 80 с.
 16. Ковалінська І. Мультикультурна освіта вчителів в Італії. *ScienceRise: Pedagogical Education*. 2018. №2 (22). С 37-40. URL: <http://surl.li/khulft>
 17. Кубрак О. Зарубіжний досвід інклюзивної освіти. 2020. URL: <https://repo.snau.edu.ua/bitstream/123456789/8962/1/1.pdf>
 18. Левицька Я. Особливе навчання. Як це відбувається за кордоном? *Директор школи*. Шкільний світ. 2017. № 8. С. 40-49.
 19. Малишевська І.А. Становлення та розвиток освітньої інклюзії у США та Канаді. URL: <https://iscience.in.ua/arkhyv/26-27-sentbrya-2016/ped-1/3171-staovlena-1>
 20. Матвєєва Н. Інклюзивна освіта за кордоном: навчально-методичний супровід самостійної роботи студентів. Івано-Франківськ, НАІР. 2018. 50 с. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/handle/123456789/6418>
 21. Нова Українська Школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
 22. Особливості інклюзивної освіти в німецьких навчальних закладах. URL: <https://www.enableme.com.ua/ua/article/osoblivosti-inkluzivnoi-osviti-v-nimec-kih-navcal-nih-zakladah-10121>
 23. Петрос О. М., Шофолова Н. М. Третя місія університетів: досвід Італії для України з імплементації й оцінювання. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Серія «Педагогіка». 2023. № 1 (17). С. 41-49.
 24. Полупанова Я.М. Моделі реалізації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах країн Європи. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*. № 86. 2019. С. 65-71. URL: <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/893/796>
 25. Продіус О. І. Особливості моделей інклюзивної освіти в країнах Європи відповідно до вимог сучасного суспільства. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2019. Вип. 4(2). С. 86–93.
 26. Садова І.І. Інклюзивна освіта в країнах Європи. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. № 69. Т. 1. 2020. С. 188-192. URL:

http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2020/69/part_1/39.pdf

27. Тетяна Лукіна. Реалізація державної освітньої політики щодо дітей з особливими освітніми потребами: зарубіжні підходи. URL: http://lib.iitta.gov.ua/714558/1/apdyo_2014_3_23.pdf
28. Ткаченко О. Інклюзивна освіта в Польщі: питання та відповіді. *Наш вибір. Газета для українців у Польщі*: веб-сайт. 2017. URL: <https://naszwybir.pl/inklyuzyvna-osvita-v-polshhipytannya-ta-vidpovid>
29. Тригубчак Олена. Інтеркультурна освіта в Італійській Республіці: змістовий аспект. *Освіта для XXI століття: виклики, проблеми, перспективи: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції*. Суми, 28 жовтня 2022 р. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка. 2022. С. 154-156.
30. Ханзерук Л.О. Інклюзивна освіта у Швеції. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/29467/Khanzeruk.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
31. Шилонова В., Кляйн В., Гладуш В. Інклюзивна діагностика та стимулювання учнів нульових класів початкової школи Словацької республіки. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць*. Вип. 15. Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори2006», 2020. С. 240-257. URL: <http://surl.li/kezlri>
32. Шульга І. Реалізація інклюзивної освіти за кордоном (на прикладі Скандинавських країн). *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2021. № 3. С.180-187. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/22907>
33. Що особливого у фінській інклюзивній освіті. URL: <https://nus.org.ua/articles/shho-osoblyvogo-u-finskij-inklyuzyvnij-osviti/>
34. Lempinen S. Towards Inclusive Schooling Policies in Finland: a Multiple-Case Study from Policy to Practice. *Scandinavian Journal of Disability Research*. 2017. No. 19 (3). P. 194–205.
35. Magnússon G. Inclusive Education and School Choice Lessons from Sweden. *European Journal of Special Needs Education*. 2020. Vol. 35, No. 1. P. 25–39.
36. Maxwell G., Bakke J. Schooling for Everyone: Norway's Adapted Approach to Education for Everyone. 2019. 19 p.

Викладач:

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри початкової освіти

та освітніх інновацій

Матвеева Н.О.